

Rakusz Márta

Fókuszban a gyakorlat

Jelen írásban a közösségszervezés szakunkon folyó gyakorlati munkába kívánunk betekintést nyújtani. Ennek egyik fő pillérét az egyes szemináriumokon megvalósuló gyakorlati munka jelenti, melynek keretében törekszünk a hallgatók elméleti tudását a gyakorlati életben elhelyezni.

A hallgatóink közötti csapatépítést különösen fontosnak tartjuk, hiszen elsőként ők maguk kell, hogy egy jó közösséggé váljanak ahhoz, hogy később értékes munkát tudjanak végezni közösségekkel. Elsőéveseinknek több éve tartunk a képzésük kezdetén, szeptemberben *csapatépítő* napot, amelyet a másod- és harmadéves hallgatók szerveznek számukra tanszékünk oktatóinak szakmai támogatásával. Az elsőévesek csapatépítésén túl ez a nap lehetőséget ad arra is, hogy az évfolyamok között is kapcsolódás, együttműködés alakuljon ki.

A képzés során számos kurzus keretében van lehetőségük hallgatóinknak kipróbálni magukat konkrét gyakorlati feladatokon keresztül. Különböző korosztályoknak szerveznek szabadidős, közösségépítő programokat, amelyek során megtapasztalhatják a különböző korosztályi sajátosságokat, a különböző korosztályú közösségek jellegzetességeit (vö. Kárpáti szerk. 2019).

A generációk közötti párbeszéd erősítését szolgálja az a programunk is, mely az idősebb korosztály megszólítását tűzte ki céljául: például adventi délelőtt az idősek napközi otthonában, vetélkedő délelőtt nyugdíjas csoportoknak stb.

Mindemellett megcélozzuk a fiatal korosztályt is: közösségfejlesztés céljával középiskolásoknak tartottak foglalkozást hallgatóink a Pásztortölggyi Általános Iskola és Gimnáziumban, ahol a 9. osztályosok részére készültek az új osztály közösségét összekovácsoló közösségépítő programokkal, és egyúttal népszerűsítették szakunkat is.

Hallgatóink több ízben szerveztek egész délutános programot nevelőszülőknél élő 8–14 éves gyermekek csoportjának, együttműködésben az Ágota Alapítvánnyal. Egyik alkalommal mesehősökre épülő szabadulósobát

készítettek nekik, valamint társasjáték-délutánt tartottak a különböző korú gyerekekből álló csoportnak. Máskor adventi délutánt szerveztek a nevelőszülőknél élő gyerekeknek, ahol mézeskalács-díszítés, kézműves foglalkozás és játékos vetélkedő is a program része volt.

Széles körű együttműködéseink közül kiemeljük a Nemzeti Művelődési Intézettel való kapcsolatunkat. A Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Igazgatóságával az együttműködésünk szoros és gyümölcsöző, amit az alábbi példa is jól szemléltet. Kiemelésre érdemesnek tartjuk a települések értékfeltáró tevékenységében való részvételünket: A 2018-ban indult közös munka első részében az akkori NMI Művelődési Intézet Heves Megyei Iroda, Kultúrakutatási és Képzési Igazgatóság munkatársainak együttműködésében és az Eszterházy Károly Egyetem oktatóinak közreműködésével a Heves megyében kiemelkedő közösségi munkát végző közművelődési szakemberekkel és intézményeikkel (Noszvaj, Bélapátfalva, Egerszalók, Felsőtárkány települések) ismerkedhettek meg a résztvevők tanulmányutak keretében. Együttal az intézetnek mint országos közművelődési feladatokat ellátó szervezetnek a tevékenységéről és szakmai koncepciójáról is árnyaltabb képet kaptak.

Ezt követően a gyakorlati *települési értékfeltárási munka* két településen, Bélapátfalván és Verpeléten indult el hallgatók bevonásával. A tanfolyamon részt vevő hallgatók terepi munkáját – mint helyi mentor – Verpeléten a Petőfi Sándor Községi Ház és Könyvtár, Bélapátfalván a KulTurDia Bélapátfalvai Kulturális, Turisztikai és Média Nonprofit Kft. vezetői segítették. A két település kiválasztásában meghatározó szempont volt a jó partneri és szakmai együttműködés, valamint a megkezdett helyi értékfeltáró munkának az erősítése. 2019 májusában került sor a Líceum könyvtártermében a hallgatóink települési értékfeltáró munkájának nyilvános bemutatójára, melynek keretében a hallgatók a meghívott vendégek előtt prezentálhatták munkájukat és eredményeiket kisfilmek és kiselőadások formájában. Az elkészített interjúk és a kitöltött kérdőívek alapján a kormányrendeletben rögzített formai és tartalmi követelmények figyelembevételével valós értéktári előterjesztéseket készítettek a hallgatók. (Bővebben lásd Simándi–Kelemen 2019). Amikor az eseményre ellátogatott a Heves Megyei Értéktár Bizottság elnöke, elismerően méltatta hallgatóink munkáját, és kiemelte a szakma és a felsőoktatás közötti szoros együttműködést. Az eseményről a Heves Megyei Hírlap, továbbá a Líceum TV is beszámolt.

A települési értéktérkép készítése terepmunka ezután minden tanévben folytatódott a Nemzeti Művelődési Intézettel közös szervezésben. Hallgatóink településenként 12-15 értéket tártak fel a fent említett módszertannal 2020 októberében Ostoroson, 2021 tavaszán Demjénben, 2022 őszén Kerecsenden, 2023 tavaszán Parádon, 2024 őszén pedig Mátraszentimréen, illetve a környező településeken.

Az értéktérkép készítése során hallgatóink a kurzusaik során tanult elméleti tudást a gyakorlatban tudják kamatoztatni, gyakorolni, miközben az értéktérkép felméréseinek elkészítésével segítik a települési értéktérkép készítőinek munkáját.

Arra is kíváncsiak voltunk, milyen értékekre büszkéek közösségszervező hallgatóink lakóhelyükön. Fotós játékot indítottunk *„Értékeim a térképen”* címmel. Fedezzük fel közösen, mire vagy kire legbüszkébbek hallgatóink településükön! A hallgatók egy általuk választott értékről készíthettek fotót, melyet röviden megindokoltak.

A művelődéstörténeti kurzusok során minden évben sor kerül az egyes művészeti stílusok gyakorlati megismertetésére egy séta során a belvárosban, illetve az Egri Főegyházmegyei Könyvtár barokk termének megtekintésére. Emellett a hallgatók az értéktérkép készítéséhez kapcsolódó helytörténeti kutatás forrásainak alaposabb megismerése és a módszertan jobb elsajátítása érdekében minden évben részt vesznek levéltári órán is a Főegyházmegyei Levéltárban.

A képzés során hallgatóink betekintést nyerhetnek *szektorközi együttműködések*be is, például a helyi vállalkozások lehetőségeire a lokális közösségépítésben. World cafét rendeztünk a Manooka kávézóban, arra a kérdésre keresve a választ, hogyan tud egy vállalkozás közösségi szemlélettel működni. Szintén bemutatásra kerülnek a civil szektorral való példaértékű partneri kapcsolatok, a civil szféra kapcsolódó tevékenységének szemléltetése „jógyakorlatok” által, és hallgatóink figyelmét az egyetemi évek alatt végzett önkéntes munka munkaerőpiacon való kamatoztathatóságának lehetőségére és jelentőségére is felhívjuk.

Jelen sorok írásakor is végzős hallgatóink egy izgalmas kezdeményezésben vesznek részt együttműködésben az Egri Községi Alapítvánnyal: szabadulósobát hoznak létre közösen egri középiskolásokkal európai uniós értékekre építve. A hallgatók ennek keretében kétnapos tréningen vettek részt, ahol gyakorlati módszerekkel foglalkoztak az EU-s értékekkel, és megalapozták a szabadulósoba tematikáját. A szabadulósoba létrehozása

egy nagyon innovatív projekt, amelyben a hallgatók a középiskolásokkal közösen dolgozzák ki a tematikát, a feladatokat, miközben tudatosabb állampolgárrá válnak, és sok fontos társas kompetenciájuk fejlődik.

Hallgatóink rendszeresen vesznek részt *önkéntesként* egri programokon, helyi szervezetek által szervezett eseményeken. Például hallgatóink az egri állatmenhelyen is önkénteskedtek, ami egyben kiváló csapatépítő program is volt a fiataloknak. Egy másik alkalommal hallgatóink egy csoportja a Civil Europe program által szervezett 4 napos nemzetközi workshopon/konferencián vett részt önkéntesként, ahol betekintést nyerhettek a nemzetközi események szervezésének és lebonyolításának izgalmas világába. Nemrégiben hallgatóink a Kaláka Fesztivál Öko-sátor helyszínén vettek részt önkéntesként a lebonyolításban az Egri Községi Alapítvánnyal együttműködve. Ebben a félévben hallgatóink egy nemes adományozásban vehettek részt az egri Markhot Ferenc Kórház Gyerekosztályán, az Egri Norma Alapítványnak köszönhetően. Más alkalommal közösségsszervező BA és a közösségi művelődés tanára szakos hallgatók csatlakoztak a Községek Hete országos programsorozathoz. A hallgatók közösségi csereberét és jótékonyági ruhagyűjtést szerveztek az újrahasznosítás és a jótékonykodás jegyében, ahol a megmaradt ruhákat a Vöröskereszt helyi szervezetének ajánlották fel. A közösségi művelődés tanára szakos hallgatók egyik csoportja érzékenyítő programot szervezett a Vakok és Gyengénlátók Heves Megyei Egyesületével és az Új Nemzedék Községi Térrel közösen. Társasjáték vakon, Braille-írással kódfejtő, csapatépítő játékok voltak a programban (vö. D. Babos 2020, Simándi–Rakusz 2022).

Egyik évben arra vállalkoztunk a hallgatóinkkal, hogy az egykori „ötös lakótelepnek” a közösségi életét, illetve kisközösségeit feltérképezzük. A feladat többek között ahhoz járult hozzá, hogy egy – kezdetben viszonylag zárt – településrésznek a közösségi alapú feltáró módszereit a gyakorlatban is megismerjék a hallgatók. A hallgatókat a képzés során arra is biztatjuk, hogy saját településükön is vizsgálják a művelődő közösségeket (Simándi–Papp 2019).

Hallgatóinkkal az egyetem falain belül is igyekszünk látványosan megjelenni, példa erre a hallgatók által létrehozott „községi kiállítás” az érsekkerti épület lépcsőházában vagy a „rögtönzött fali újság” stb., ahol hallgatóink munkái és gondolatai jelentek meg. Adventi délutánt szerveztek elsőéves hallgatóink az egyetem egyik forgalmas épületében, ahol mézeskalács-díszítésen vehettek részt az arra járó egyetemisták. Fontosnak tartjuk, hogy hallgatóink aktív szerepet vállaljanak az egyetemi közösségek erősítésében is.

Hallgatóink rendszeresen vesznek részt közös programon az egyetemünkön tanuló erasmusos diákokkal. Egyik legérdekesebb programjuk a Global Poetry délután volt, ahol a különböző országokból érkező és a magyar diákok versfelolvasásain keresztül kicsit megismerkedhettek egymás kultúrájával, illetve a versek kapcsán izgalmas beszélgetés alakult ki a nemzetközi csapatban, ahol hallgatóink angolnyelv-tudásukat is gyakorolhatták.

A hallgatói életet színesítik a szakestek és a hallgatói rendezvények. Hagyományosan másodéves hallgatóink szervezik az adott évben a Közösségszervezés szakestet, ahol a többi évfolyam hallgatói számára csapatvetélkedővel és a tanszékünk oktatóit is bevonó, a szakhoz is kapcsolódó játékos feladatokkal készülnek. A szakest lehetőséget nyújt, hogy a hallgatókból szorosabb, együttműködő közösség alakuljon ki, illetve lehetőség nyílik az oktatók és a hallgatók között a kötetlenebb kommunikációra, ami növeli a hallgatók bizalmát az oktatók felé. 2020-ban az első közösségszervezés szakon végzett évfolyam búcsúztatójára sajnos csak online keretek között kerülhetett sor. Az eseményre digitális tablóképet készítettünk útravaló emlékként.

Alapvetőnek tartjuk, hogy hallgatóinknak rendszeresen lehetőségük nyíljon találkozásra a szakmában dolgozó szakemberekkel, közösségekkel foglalkozó szervezetekkel, megismerjenek jogyakorlatokat és izgalmas kezdeményezéseket. Többek között intézménylátogatásokat teszünk a felnőttképzés és a közművelődés intézményeibe és színtereibe, ahol számos partnerhez ellátogatva tapasztalhatják meg hallgatóink az egyes szervezeti és működési formák sajátosságait a gyakorlatban. Továbbá ezt a célt szolgálja az „Eger – Közösség – Együttműködés” elnevezést viselő szakmai rendezvényünk is, melynek keretében szakembereket és végzett hallgatóinkat hívjuk meg kerekasztal-beszélgetésre vagy élő könyvtár formájában való ismerkedésre (a szakmai napot bővebben kötetünk második tanulmányában részletezzük).

Hallgatóink részére rendszeresen szervezünk szakmai kirándulásokat, amelyek során közösségi művelődés terén tevékenykedő intézményeket, civil szervezeteket látogathatnak meg. 2023 őszén a Nemzeti Művelődési Intézet szervezésében a Lakiteleki Népfőiskolára látogattunk a három évfolyamunk hallgatóival, megismerhették a Nemzeti Művelődési Intézet központjaként működő épületet, a benne folyó tevékenységeket, valamint egy pályaorientációs műhelymunkán vettek részt, amelyet az intézet szervezett az odaérkező egyetemisták számára. Továbbá egész napos szakmai kirándulások keretében különböző településekre látogattunk el hallgatói

csoportjainkkal – az ilyen alkalmak egyszerre fontosak a csapatépítés, közösségépítés szempontjából, valamint értékes szakmai gyakorlatokkal ismerkedhetnek meg, ami inspirációt nyújt számukra későbbi szakmai tevékenységükhöz.

Rendszeresen részt veszünk a hallgatókkal az Eötvös Loránd Tudományegyetem közösség-szervező hallgatói által szervezett Országos Közösség-szervező Találkozó, ahol lehetőség nyílik számukra a más egyetemen közösség-szervező szakon tanuló hallgatókkal való megismerkedésre, eszmecserére.

Az Andragógiai és Közművelődési Tanszék beiskolázási körzetét főként az észak-magyarországi régió adja. Képzéseinket az egyetem által szervezett központi nyílt napon túl középiskolákban is népszerűsítjük pályaaorientációs rendezvényeken, illetve több alkalommal az Nemzeti Művelődési Intézzel közösen is sor került a szak bemutatására. Tapasztalataink alapján a képzésben részt vevő hallgatók elégedettsége – ajánlásuk révén – újabb hallgatókat hoz, ami a felvételi jelentkezéskor is érzékelhető.

Tanszékünk a Kutatók Éjszakája rendezvényen kifejezetten a középiskolás korosztálynak készül programmal. A „Fiatalok a közösségért, közösség a fiatalokért” elnevezésű szakmai program célja, hogy a középiskolásoknak és a(z) ifjúsági közösségek iránt érdeklődőknek interaktív betekintést nyújtson a nem formális keretek között zajló közösségi programokba élménygazdag fiatalokat megszólító programelemeken keresztül. Az esemény folyamán a tanszék kutatási profilja mellett szakjainkat is népszerűsítjük az érdeklődő diákok körében.

Befejezésül elmondható, hogy a fenti példákkal azt kívántuk szemléltetni, hogy képzésünk során folyamatosan ötvözzük az elméletet és a gyakorlatot, és igyekszünk tanulmányaik alatt hallgatóinkat kézzelfogható gyakorlati tudással felvértezni.

Felhasznált irodalom:

- D. Babos Zsuzsánna (2020): Az új típusú önkéntesség azonosítása a nemzetközi és a hazai szakirodalomban. In: Csehné Papp Imola – Kraiciné Szokoly Mária (szerk.) (2020): *Felnőttkori tanulás* [Digitális kiadás.] Budapest: Akadémiai Kiadó.

- Kárpáti Árpád (szerk.) (2019): *A közösségi művelődés jó gyakorlatai*. Budapest, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ. NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet.
- Simándi Szilvia – Kelemen Éva (2019): Értékfeltárás a közművelődésben egyetemisták bevonásával. *Acta Universitatis De Carolo Eszterházy Nominatae Sectio Paedagogica*. 42. 135–141.
- Simándi Szilvia – Papp Ildikó (2019): *Közösségi élet egykor a Berva-völgyben*. Eger, Líceum Kiadó.
- Simándi Szilvia – Rakusz Márta (2022): Önkéntesség – közösség – művelődés. In: Nárai Márta – Tóbiás László (szerk.) *Az önkéntesség színei*. Budapest, Gyerekparadicsom Alapítvány, Széchényi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar. 213–222.